

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการวิเคราะห์ภาระหนี้สินของครัวเรือนในเขตอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย เพื่อศึกษาภาระหนี้สินของครัวเรือนในเขตอำเภอตระการพืชผล เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของครัวเรือนในเขตอำเภอตระการพืชผล และเพื่อประมวลปัญหาและอุปสรรคของการมีหนี้สินของครัวเรือนในเขตอำเภอตระการพืชผล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 400 ครัวเรือน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนในเขตอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 23 ตำบล ได้แก่ ตำบลกระเดียน ตำบลกุดยาลวน ตำบลกุดศกร ตำบลขามเปี้ย ตำบลขุหลุ ตำบลคอนสาย ตำบลคำเจริญ ตำบลตระการ ตำบลตากแดด ตำบลถ้ำแซ่ ตำบลท่าหลวง ตำบลเกษม ตำบลนาพิน ตำบลนาสะไม ตำบลบ้านแดง ตำบลสะพือ ตำบลหนองเต่า ตำบลห้วยฝ้ายพัฒนา ตำบลเซเป็ด ตำบลเป้า ตำบลโคกจาน ตำบลโนนสูง ตำบลไหล่ทุ่ง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นเจ้าของที่ดิน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 4-6 คน มีบุตร 2 คน มีที่ดินทำกินจำนวนระหว่าง 11-20 ไร่ มีรายได้เฉลี่ยต่อปีระหว่าง 50,001-100,000 บาท ซึ่งได้จากการทำเกษตรกรรม มีเงินออมภายในครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาท ซึ่งได้ออมไว้ที่ธนาคารพาณิชย์ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในครัวเรือนต่อเดือนระหว่าง 2,501-5,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่ใช้จ่ายเพื่อการบริโภคอุปโภค และทำบุญหรืองานกุศลในงานวาระต่างๆ เช่น งานบวช แต่งงาน กฐิน ผ้าป่า งานวันเกิด เป็นต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับภาระหนี้สินของครัวเรือน จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่มีภาระหนี้สินมีทั้งหมด 346 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีสภาพมีหนี้สิน มีจำนวนหนี้สินระหว่าง 50,001-100,000 บาท มีระยะเวลาในการกู้ยืม 1 ปี โดยมีอัตราดอกเบี้ยต่อปีร้อยละ 7-9 ส่วนใหญ่ครัวเรือนที่มีหนี้สินสามารถจ่ายหนี้สินคืนได้ตามกำหนด ส่วนครัวเรือนที่จ่ายหนี้ไม่ทันตามกำหนดเนื่องจาก

ไม่มีเงินจ่าย จำนวนเงินที่ครัวเรือนจ่ายหนี้สินคืนแต่ละปีอยู่ระหว่าง 10,001-50,000 บาท แหล่งเงินกู้ของครัวเรือนส่วนใหญ่ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) โดยมีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืม เพื่อนำมาทำบุญหรืองานกุศลต่างๆ เช่น งานบวช แต่งงาน กฐิน ผ้าป่า งานวันเกิด ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สิน เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่ำ

จากการทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อหนี้สินของครัวเรือนในเขตอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้แบบจำลองโลจิสติก (Logit Model) พบว่า อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนเงินออม มีผลต่อโอกาสการมีหนี้สินของครัวเรือนหรือไม่มีหนี้สินของครัวเรือน

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ Chi-Square พบว่าตัวแปรดังต่อไปนี้ ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนบุตร จำนวนที่ดินทำกิน รายได้เฉลี่ยต่อปี จำนวนเงินออม มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจมีหนี้สิน มีอายุระหว่าง 41-50 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 10 คน มีบุตรมากกว่า 3 คน มีที่ดินทำกินต่ำกว่า 10 ไร่ มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท มีจำนวนเงินออมต่ำกว่า 5,000 บาท ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ตัดสินใจไม่มีหนี้สิน ส่วนมากมีอายุระหว่าง 20-30 ปี สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 1-3 คน ไม่มีบุตร มีที่ดินทำกินมากกว่า 41 ไร่ มีรายได้เฉลี่ยต่อปีมากกว่า 200,001 บาท มีจำนวนเงินออมมากกว่า 20,001 บาท ส่วนตัวแปรที่ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ Chi-Square และพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ เพศ และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน อาจเป็นเพราะว่าการที่จะเลือกตัดสินใจว่าจะมีหนี้สินหรือไม่มีหนี้สินไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานภาพว่าเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย แต่การตัดสินใจว่าจะมีหนี้สินหรือไม่มีหนี้สินขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้นๆหรือขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆที่เหมาะสม ส่วนรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนอาจเป็นเพราะว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ของผู้คนในเขตอำเภอตระการพืชผลมีค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนคล้ายๆกัน การใช้จ่ายต่างๆมีการลอกเลียนแบบกัน เช่น ผ่อนรถจักรยานยนต์ รถไถนาเดินตาม สินค้าเงินผ่อน เป็นต้น แม้ว่าจะมีค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนน้อยหรือมีค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนมาก การมีหนี้สินหรือการกู้ยืมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการบริโภคที่ครัวเรือนในเขตอำเภอตระการพืชผลมีการลอกเลียนแบบการบริโภคเกี่ยวกับการกู้ยืม ทำให้การกู้ยืมหรือการมีหนี้สินเป็นพฤติกรรมการบริโภคลอกเลียนแบบ

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ภาระหนี้สินของครัวเรือนเป็นปัญหาหลักๆของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากการใช้จ่ายในครัวเรือนเกินตัว เกิดจากการขาดการทำระบบบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน และเกิดจากการบริโภคนอกเลียนแบบ เป็นต้น ตามทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้เปรียบเทียบ (Relative Theory of Consumption) ของ James S. Duesenberry (1952) ทำให้หัวหน้าครัวเรือนต้องกู้ยืมหรือมีหนี้สิน เพื่อนำมาใช้จ่ายเพื่อตอบสนองตามความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจของคนภายในครัวเรือน เช่น เพื่อบริโภคอุปโภค เพื่อทำบุญในวาระต่างๆ เพื่อการศึกษาของบุตร เป็นต้น ซึ่งผลจากการศึกษาใน Logit Model พบว่า อาชีพเกษตรกร ทำให้เกิดมีภาระหนี้สินครัวเรือนมากกว่าอาชีพอื่น เนื่องจากอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนทำการเกษตรสูง มีความเสี่ยงสูงในด้านรายได้จากการทำการเกษตรที่มีทั้งจากภัยธรรมชาติ เช่น แล้ง น้ำท่วม ศัตรูพืช ฯลฯ รวมทั้งปัญหาความผันผวนทางด้านราคาพืชผลทางการเกษตร ดังนั้น ในกรณีที่รายได้ที่ได้รับน้อยในบางฤดูกาลจะตัดสินใจเลือกที่จะมีหนี้สินเพิ่มขึ้นเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครัวเรือนและลงทุนประกอบอาชีพในฤดูกาลถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ ทองเบ็ญญ์ (2543)

5.2.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีภาระหนี้สินของครัวเรือน ซึ่งครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคและอุปโภคเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะมีหนี้สินก็เพิ่มขึ้น เนื่องจากโครงสร้างของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นครอบครัวที่มีลักษณะครอบครัวใหญ่ ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย และพี่น้อง ผู้สูงอายุและเด็กในครัวเรือนเป็นภาระที่หัวหน้าครัวเรือนต้องเลี้ยงดูและมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพ ทั้งนี้ผู้สูงอายุและเด็กยังไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นภายในครัวเรือน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือน (เฉลี่ย 4-6 คน) เป็นจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของครัวเรือนในต่างจังหวัดซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่และอยู่กันหลายๆคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาญ ก่องดาวงษ์ (2553)

5.2.3 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการมีภาระหนี้สินของครัวเรือนซึ่งครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นจะมีการใช้จ่ายต่างๆเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและครัวเรือน เช่น ซื้อรถจักรยานยนต์ ซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมือทำการเกษตรทุนการศึกษาบุตร เป็นต้น โอกาสที่มีหนี้สินก็เพิ่มขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในเขตอำเภอตระการพืชผล (เฉลี่ย 2,501-5,000 บาท/เดือน) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนโดยทั่วไปของคนต่างจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณยา ยาวีระ (2550)

5.2.4 จำนวนเงินออมมีความสัมพันธ์กับการมีภาระหนี้สินของครัวเรือนซึ่งครัวเรือนที่มีจำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นจะมีโอกาสการมีหนี้สินลดลง เนื่องจากการมีเงินออมมากไม่จำเป็นต้อง

กู้ยืมหรือมีหนี้สินให้เป็นภาระกับครัวเรือน ทั้งนี้ เงินออมเป็นเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายภายในครัวเรือน การมีจำนวนเงินออมมากขึ้นส่งผลให้ครัวเรือนไม่มีความจำเป็นต้องมีหนี้สิน จึงทำให้โอกาสการมีหนี้สินลดลง จากการศึกษาพบว่าจำนวนเงินออมของครัวเรือนในเขตอำเภอตระการพืชผล (เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาท) ซึ่งเป็นเงินออมจำนวนน้อย แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนในเขตอำเภอตระการพืชผล ไม่มีการปลูกฝังในเรื่องการรักการออม ไม่มีการออมเงินไว้เพื่อใช้ในยามฉุกเฉินหรือยามเจ็บป่วย

5.2.5 การศึกษาปัญหาที่เกิดจากการมีหนี้สิน พบว่าโดยรวมแล้วหัวหน้าครัวเรือนที่มีหนี้สินส่วนใหญ่จะมีปัญหา คือ เกิดโรคเครียดหวาดระแวง มากที่สุด เช่น นอนไม่หลับ คิดมาก เป็นโรคประสาท โรคเครียดกลัวจะไม่มีเงินส่งหนี้ทันตามกำหนด รองลงมา คือ ครอบครัวยากลำบาก เช่น มีการทะเลาะกันเสมอ ครอบครัวไม่ได้อยู่พร้อมหน้ากันเพราะพ่อบ้านต้องไปทำงานต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ เช่น ใต้หวัน เกาหลีใต้ เป็นต้น เพื่อนำเงินมาใช้หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ระบบทวงหนี้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวลิต คชหิรัญ (2541)

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนให้ความช่วยเหลือทางด้านอัตราดอกเบี้ย โดยการให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ซึ่งเป็นสถาบันการเงินที่ปล่อยเงินกู้ให้กับประชาชนเป็นส่วนใหญ่ ควรมีการลดอัตราดอกเบี้ยให้ต่ำลง คิดอัตราดอกเบี้ยลูกค้าในอัตราดอกเบี้ยเท่ากันหมด และพักชำระหนี้

5.3.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรหันมาใช้หลักในการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

5.3.3 รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนการผลิตภาคเกษตร มีการจัดหาวิทยากรมาอบรมและสอนให้รู้จักการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้น โดยใช้ต้นทุนที่ต่ำลง รวมถึงการจัดการด้านการตลาดสินค้าการเกษตร เพื่อลดความผันผวนของรายได้ของเกษตรกร

5.3.4 รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนและคิดหาวิธีการในการณรงค์ และปลูกฝังให้คนในชาติรู้จักการรักการออมและใช้จ่ายอย่างประหยัด ประกอบกับสร้างจิตสำนึกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคมที่ฟุ่มเฟือย

5.3.5 รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ควรร่วมกันคิดจัดทำโครงการสร้างอาชีพเสริมให้กับชุมชนและครัวเรือน เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนและครัวเรือนหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ

5.3.6 การแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินของครัวเรือนเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน คือ การคุมกำเนิด หากไม่พร้อมที่จะมีบุตรควรมีการป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์ จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ ส่วนผู้สูงอายุ รัฐควรมีสวัสดิการดูแลผู้สูงอายุหรือมีอาชีพเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุได้ทำ เช่น หัตถกรรมจักสาน เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน เป็นต้น

5.3.7 การแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินของครัวเรือนควรมีการจัดสรรที่ทำกินให้กับประชาชนผู้ยากจนเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะสร้างแหล่งที่ทำกินให้ประชาชนได้ประกอบอาชีพ สามารถที่จะทำผลผลิตทางการเกษตรได้เพิ่มมากขึ้นและมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

5.4.1 การศึกษาในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินของครัวเรือน เช่น โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร โครงการแก้ไขหนี้นอกระบบ เป็นต้น ว่าแต่ละโครงการมีประสิทธิภาพมากหรือน้อย

5.4.2 ควรมีการศึกษาถึงปัญหาภาระหนี้สินของครัวเรือนในเขตท้องที่ที่แตกต่างกัน ว่ามีปัญหาจากการกู้ยืมแตกต่างกันหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.4.3 ควรมีการปรับปรุงแบบสอบถาม ส่วนข้อมูลพื้นฐาน ควรมีการยิบชั้น หากข้อมูลมีมากกว่า 5 ชั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น ส่วนคำถามที่เป็นจำนวนตามความเป็นจริง เช่น อายุ รายได้ รายจ่าย ระยะเวลา ฯลฯ ควรเป็นข้อมูลที่เป็นจำนวนจริงที่เกิดขึ้น เพื่อความเหมาะสม และขจัดปัญหาความยุ่งยากในการประมาณการสมการและการทดสอบ Logit Model